Ceturtdiena, 2021. gada 21. janvāris

P9_TA(2021)0028

Cilvēktiesību stāvoklis Turcijā, jo īpaši *Selahattin Demirtas* un citu pārliecības dēļ ieslodzīto lieta

Eiropas Parlamenta 2021. gada 21. janvāra rezolūcija par cilvēktiesību stāvokli Turcijā, jo īpaši *Selahattin Demirtas* un citu pārliecības dēļ ieslodzīto lietu (2021/2506(RSP))

(2021/C 456/22)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Turciju, jo īpaši 2018. gada 8. februāra rezolūciju par pašreizējo stāvokli cilvēktiesību jomā Turcijā ([1]), 2019. gada 13. marta rezolūciju par Komisijas 2018. gada ziņojumu par Turciju ([2]), 2019. gada 19. septembra rezolūciju par stāvokli Turcijā, jo īpaši ievēlēto mēru atcelšanu no amata ([3]),

— ņemot vērā Komisijas 2020. gada 6. oktobra paziņojumu par ES paplašināšanās politiku (COM(2020)0660) un tam pievienoto 2020. gada ziņojumu par Turciju (SWD(2020)0355),

— ņemot vērā 2005. gada 3. oktobra sarunu programmu Turcijai,

— ņemot vērā Padomes Regulu (ES) 2020/1998 ([4]) par globālu cilvēktiesību sankciju režīmu,

— ņemot vērā Padomes 2020. gada 10. un 11. decembra secinājumus un citus attiecīgos Padomes un Eiropadomes secinājumus par Turciju,

— ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) virspalātas 2020. gada 22. decembra spriedumu lietā *Demirtaş pret Turciju* (14305/17),

— ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) 2018. gada 20. novembra spriedumu lietā *Demirtaş pret Turciju*,

— ņemot vērā Reglamenta 144. panta 5. punktu un 132. panta 4. punktu,

A. tā kā Turcija ir ES kandidātvalsts un sena Eiropas Padomes locekle; tā kā Turcija kā Eiropas Padomes locekle ir pievienojusies Eiropas Cilvēktiesību konvencijai (ECTK) un ECT judikatūra un noteikumi tai ir saistoši;

B. tā kā kopš 2020. gada septembra vidus Turcijas policija visā Turcijā ir veikusi plaša mēroga rīta reidus, kuros saistībā ar apsūdzībām terorismā aizturēti desmitiem politiķu, politisko aktīvistu, juristu un citu pilsoniskās sabiedrības pārstāvju; tā kā 2020. gada 31. decembrī Turcijā stājās spēkā jauns tiesību akts par masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanai paredzētas finansēšanas novēršanu, kurā tikai sešos pantos ir paredzēti līdzekļi un noteikumi terorisma finansēšanas apkarošanai un pārējos pantos Turcijas Iekšlietu ministrijai un prezidentam tiek piešķirtas plašas pilnvaras ierobežot nevalstisko organizāciju (NVO), uzņēmējdarbības partnerību, neatkarīgu grupu un asociāciju darbību un mazināt to lomu;

C. tā kā *Selahattin Demirtaş* — bijušais Turcijas parlamenta deputāts laikā no 2007. gada līdz 2018. gadam, bijušais Turcijas Demokrātiskās tautas partijas (*HDP*) līdzpriekšsēdētājs un prezidenta kandidāts 2014. gada un 2018. gada vēlēšanās (kurās saņēma 9,76 % un 8,32 % balsu) — jau vairāk nekā 4 gadus atrodas ieslodzījumā saistībā ar nepamatotām apsūdzībām, neraugoties uz diviem ECT nolēmumiem par viņa atbrīvošanu;

([1]) OV C 463, 21.12.2018., 56. lpp.
([2]) Pieņemtie teksti, P8_TA(2019)0200.
([3]) Pieņemtie teksti, P9_TA(2019)0017.
([4]) OV L 410 I, 7.12.2020., 1. lpp.

D. tā kā *S. Demirtaş* sākotnēji aizturēja 2016. gada 4. novembrī kopā ar astoņiem citiem demokrātiski ievēlētiem parlamenta deputātiem no *HDP*, tostarp bijušo *HDP* līdzpriekšsēdētāju *Figen Yüksekdağ*, un notiesāja, piemērojot apsūdzību par dalību teroristu organizācijā, teroristu propagandas izplatīšanu un daudziem citiem noziegumiem; tā kā tādējādi Turcijas valdība sāka savu nemitīgo uzbrukumu šai politiskajai partijai, kas ir daļa no plašākas politiski motivētas kriminālvajāšanas un ieslodzīšanas kampaņas; tā kā, neraugoties uz to, ka 2019. gada pašvaldību vēlēšanās *HDP* ieguva 65 mēru amata vietas, šobrīd amatā ir palikuši tikai seši *HDP* mēri, bet pārējie ir atcelti no amata vai atrodas ieslodzījumā un viņus aizvieto valdības ieceltas pilnvarotās personas;

E. tā kā 2019. gada 20. septembrī — tajā pašā dienā, kas saskaņā ar Stambulas 26. Zvērināto tiesas lēmumu *S. Demirtaş* būtu ticis atbrīvots — Ankaras galvenais prokurors, pamatojoties uz senu un neaktīvu izmeklēšanu, *S. Demirtaş* un *F. Yüksekdağ* atkal aizturēja; tā kā tādēļ *S. Demirtaş* atrodas pirmstiesas apcietinājumā saistībā ar izmeklēšanu, kas tiek veikta par 2014. gada oktobra protestiem, kuri notika pret *ISIS* izvērsto Kobanes aplenkumu, kritizējot Turcijas valdības bezdarbību un klusēšanu saistībā ar gaidāmo slaktiņu, kurā gāja bojā vairāki desmiti cilvēku;

F. tā kā 2020. gada 22. decembrī ECT virspalāta pieņēma nolēmumu par to, ka, sākotnēji aizturot *S. Demirtaş* un tad pagarinot viņa apcietinājumu vairāk nekā četru gadu garumā, Turcijas valdība rīkojās slēptu motīvu vadīta, lai patiesībā liegtu *S. Demirtaş* izvērst politiskās aktivitātes, atņemtu vēlētājiem viņu ievēlētu pārstāvi, slāpētu plurālismu un ierobežotu politisko debašu brīvību: demokrātiskas sabiedrības jēdziena centrālo elementu, un ir pārkāpusi ECTK 18. pantu; tā kā galīgajā nolēmumā tika secināts, ka *S. Demirtaş* turpmākam apcietinājumam nav pamata un atkārtoti izdeva rīkojumu viņu nekavējoties atbrīvot; tā kā saskaņā ar ECT atzinumu Turcija ir pārkāpusi arī vārda brīvību (ECTK 10. pants), tiesības uz brīvību un drošību (ECTK 5. panta 1. un 3. punkts) un tiesības vēlēt un tikt ievēlētam (ECTK 3. panta 1. punkts); tā kā ECT neatrada skaidru saikni starp *S. Demirtaş* runām un terorisma pārkāpumiem;

G. tā kā 2021. gada 7. janvārī Turcijas krimināltiesa apstiprināja apsūdzību 108 atbildētājiem, tostarp bijušajiem *HDP* līdzpriekšsēdētājiem *S. Demirtaş* un *F. Yüksekdağ*, kā daļu no 2014. gada nāvējošo terorisma incidentu izmeklēšanas, noraidot ECT prasību par *S. Demirtaş* atbrīvošanu un pieprasot pastiprinātu mūža ieslodzījumu 38 apsūdzētajiem, no kuriem 27 jau bija apcietināti;

H. tā kā, neraugoties uz Turcijas Konstitucionālās tiesas 2020. gada 9. jūnija nolēmumu par to, ka *S. Demirtaş* ilgstošais pirmstiesas apcietinājums ir viņa konstitucionālo tiesību pārkāpums, viņš joprojām atrodas apcietinājumā Edirnes F tipa daļēji slēgtā cietumā; tā kā viņš ir tikai viens no daudzajiem cilvēkiem Turcijā, kas ir ieslodzīti nelikumīgi, pamatojoties uz politiski motivētām apsūdzībām;

I. tā kā Turcijas valdības amatpersonu un valdošās koalīcijas vadītāju augstākā līmeņa atkārtotie politiskie paziņojumi par *S. Demirtaş* lietu un ciešā laika saikne starp politiskajiem paziņojumiem un tiesu iestāžu acīmredzami pretlikumīgajām darbībām sniedz vēl vairāk pierādījumu par šīs lietas politisko motivāciju un nopietni apdraud Turcijas tiesu iestāžu neatkarību;

J. tā kā kādā citā lietā ECT 2019. gada 10. decembrī pieņēma nolēmumu par to, ka ievērojama pilsoniskās sabiedrības pārstāvja *Osman Kavala* pirmstiesas apcietinājums ir ECTK pārkāpums un ka Turcijas iestādēm *O. Kavala* ir nekavējoties jāatbrīvo; tā kā, neraugoties uz ECT nolēmumu, Stambulas tiesa 2020. gada 9. oktobrī pagarināja *O. Kavala* apcietinājumu, apsūdzot viņu spiegošanā un mēģinājumos gāzt konstitucionālo kārtību Gezi parka protestu laikā 2013. gadā; tā kā Turcija, neraugoties uz Eiropas Padomes Ministru komitejas aicinājumiem, ir turpinājusi pārkāpt ECTK, neatbrīvojot *O. Kavala* no apcietinājuma,

1. prasa, lai *S. Demirtaş* tiktu nekavējoties un bez nosacījumiem atbrīvots no apcietinājuma saskaņā ar ECT 2018. gada spriedumu, ko 2020. gada 22. decembrī ar savu nolēmumu apstiprināja ECT virspalāta, un atsaukt visas pret opozīcijas partijas *HDP* bijušajiem līdzpriekšsēdētājiem *S. Demirtaş* un *F. Yüksekdağ* un citiem ieslodzītajiem šīs partijas biedriem izvirzītās apsūdzības; uzsver, ka Turcijas iestādēm ir jāļauj viņiem īstenot demokrātiskās pilnvaras neatkarīgi un bez draudiem un šķēršļiem; atkārtoti pauž atbalstu visiem, kuri turpina strādāt, lai beigtu šos un citus netaisnības gadījumus un atgrieztu Turciju uz pilnvērtīgas demokrātijas ceļa;

2. atgādina Turcijas iestādēm, ka, neatbrīvojot *S. Demirtaş*, Turcija izdara tiešu ECTK un savu valsts tiesību aktu pārkāpumu, nepamatoti pagarina *S. Demirtaş* tiesību pārkāpumu un klaji pārkāpj savu pienākumu izpildīt ECT nolēmumus; uzstāj, ka ECT spriedums nozīmē to, ka Turcijas iestādēm viņš ir nekavējoties jāatbrīvo;

3. uzsver, ka ECT ir nospriedusi, ka *S. Demirtaş* ilgstošais un nelikumīgais pirmstiesas apcietinājums ir politiski motivēts; pauž lielas bažas par neatbilstošo praksi un politiskajiem paziņojumiem par šo lietu, kas liek domāt par Turcijas valdības iejaukšanos tiesu jautājumos, kuri ir saistīti ar *S. Demirtaş* ilgstošo apcietinājumu;

4. aicina Eiropas Padomes Ministru komiteju tās nākamajā sanāksmē 2021. gada 21. martā steidzami izskatīt jautājumu par Turcijas atteikšanos pildīt ECT virspalātas spriedumu lietā *Demirtaş pret Turciju*, pieņemt deklarāciju par šo jautājumu un veikt vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka Turcijas valdība nekavējoties īsteno minēto spriedumu; ir pilnībā pārliecināts, ka Eiropas Padomes Ministru komitejas prezidentvalsts Vācija veiks visus pienācīgos un vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek īstenots *S. Demirtaş* lietā pieņemtais ECT virspalātas nolēmums; aicina ES delegāciju Eiropas Padomē divkāršot centienus, lai nodrošinātu par Turciju pieņemto ECT spriedumu īstenošanu;

5. pauž nosodījumu par Turcijas iestāžu izturēšanos pret *S. Demirtaş* — tas saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Turcijas tiesību aktiem ir viņa tiesību pārkāpums un saskaņā ar Turcijas Republikas Konstitūcijas 17. pantu — viņa cilvēka cieņas pārkāpums; uzskata, ka *S. Demirtaş* apcietinājuma nelikumīga pagarināšana par vairāk nekā 4 gadiem ir nežēlīgs un politiski motivēts sods, kas viņam, viņa ģimenei un partijai rada nelabojamu personīgu un politisku kaitējumu; aicina Turciju atturēties no turpmākiem viņa iebiedēšanas pasākumiem un viņam garantēt Turcijas Konstitūcijā un Eiropas un starptautiskajos tiesību aktos noteiktās cilvēktiesības;

6. mudina Komisijas priekšsēdētājas vietnieku / Savienības Augsto pārstāvi ārlietās un drošības politikas jautājumos, Komisiju un dalībvalstis turpināt sarunās ar Turcijas pusi pieminēt *S. Demirtaş* lietu un visas citas cilvēktiesību aizstāvju, juristu, žurnālistu, politiķu un akadēmiķu patvaļīgas apcietināšanas lietas un šīm personām sniegt diplomātisku un politisku atbalstu; aicina Komisiju un dalībvalstis palielināt ārkārtas dotācijas cilvēktiesību aizstāvjiem un nodrošināt, ka ES delegācija un dalībvalstu diplomātiskās pārstāvniecības Turcijā pilnībā īsteno ES pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem; mudina Eiropas Savienības delegāciju Turcijā arī turpmāk cieši uzraudzīt *S. Demirtaş* un pārējo ieslodzīto lietas, tostarp apmeklējot viņu tiesas sēdes, un turpināt pieminēt viņu situāciju sarunās ar Turcijas iestādēm;

7. pauž dziļas bažas par to, ka Turcijas tiesu iestādes un citas iestādes neievēro ECT nolēmumus, un par to, ka Turcijas zemākās instances tiesas aizvien vairāk neievēro Turcijas Konstitucionālās tiesas spriedumus; aicina Turciju nodrošināt ECT noteikumu un lēmumu pilnīgu ievērošanu; mudina to pilnībā sadarboties ar Eiropas Padomi tiesiskuma, minoritāšu tiesību, demokrātijas un pamattiesību stiprināšanā; pauž cerību, ka ECT spēs paātrināt lēmumu pieņemšanu vairākās lietās saistībā ar stāvokli Turcijā; mudina Turcijas valdību nodrošināt, ka visām personām ir pamattiesības uz taisnīgu tiesu un lietas izskatīšanu pilnībā neatkarīgā un funkcionējošā tiesu sistēmā atbilstīgi starptautiskajiem standartiem;

8. pauž lielas bažas par pastāvīgajiem uzbrukumiem opozīcijas partijām un pret tām izdarīto spiedienu, jo īpaši Turcijas iestāžu pastāvīgu īpašu un politiski motivētu vēršanos pret *HDP* un tās jaunatnes organizācijām, kura kaitē demokrātiskās sistēmas pienācīgai darbībai, un aicina Turcijas iestādes nekavējoties izbeigt to apspiešanu; pauž īpašas bažas par to, ka norisinās debates par *HDP* slēgšanu un deviņu *HDP* deputātu imunitātes atcelšanu tādēļ, ka 2014. gada oktobrī notika protesti par Kobani, kuru dēļ ir apcietināts *S. Demirtaş*; izceļ Turcijas Zaļo/kreiso partijas jaunatnes nodaļas locekļa *Cihan Erdal* lietu — viņš tika apcietināts 2020. gada 25. septembrī un viņam kopā ar vairāk nekā 100 citiem atbildētājiem, tostarp *Selahattin Demirtaş*, tika izvirzīta apsūdzība 2021. gada 7. janvārī saistībā ar "Kobanes lietu"; pauž nopietnas bažas par Republikas tautas partijas (*CHP*) Stambulas provinces nodaļas vadītājas *Canan Kaftancıoğlu* pastāvīgo politisko un tiesisko vajāšanu — viņai 2019. gada septembrī tika piespriests 10 gadu cietumsods politiski motivētās lietās, par kurām Augstākā tiesa vēl nav pieņēmusi lēmumu, un viņai 2020. gada decembrī tika izvirzīta apsūdzība citā lietā, par kuru viņai draud vēl 10 gadu cietumsods;

9. pauž lielas bažas par sarūkošo pilsoniskās sabiedrības telpu un pastāvīgu situācijas pasliktināšanos Turcijā pamattiesību, brīvību un tiesiskuma jomā; jo īpaši pauž bažas par Turcijas pastāvīgo lejupslīdi tiesu iestāžu neatkarības jomā; aicina Turcijas iestādes beigt tiesiski vajāt cilvēktiesību aizstāvjus, akadēmiķus, žurnālistus, garīgos līderus, juristus un lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interpersonu kopienas pārstāvjus, kuru pamattiesības tiek pārkāptas, jo īpaši pēc

neveiksmīgā valsts apvērsuma mēģinājuma; mudina Turcijas valdību nekavējoties atbrīvot ievērojamo pilsoniskās sabiedrības pārstāvi *Osman Kavala*, ievērojot ECT 2020. gada maija spriedumu un ņemot vērā Eiropas Padomes Ministru komitejas atkārtotos aicinājumus un rezolūcijas;

10. atgādina par nesen pieņemto ES globālo cilvēktiesību sankciju režīmu, kas ir mehānisms nopietnu cilvēktiesību pārkāpumu — kāds ir Turcijas gadījums — uzraudzībai un attiecīgu sankciju piemērošanai, ar kuru vēršas pret personām, struktūrām un iestādēm, kas ir iesaistītas nopietnos cilvēktiesību pārkāpumos vai ir saistītas ar tiem;

11. pauž lielas bažas par mediju brīvības stāvokli Turcijā; aicina Turcijas iestādes nekavējoties atbildēt un reaģēt uz visiem Eiropas Padomes platformas žurnālistikas aizsardzībai un žurnālistu drošībai izdotajiem brīdinājumiem par Turciju; aicina Turcijas iestādes nodrošināt taisnīgu piekļuvi tiesām un izbeigt politiski motivētu tiesvedību pret žurnālistiem un plašsaziņas līdzekļu pārstāvjiem, piemēram, neseno žurnālistes Melis Alphan lietu — viņa tika apsūdzēta par terorisma propagandas izplatīšanu, par ko viņai draud līdz pat 7 gadu 6 mēnešu cietumsods; pauž nopietnas bažas par Turcijas iestāžu veikto sociālo plašsaziņas līdzekļu platformu uzraudzību un pauž nosodījumu par sociālo plašsaziņas līdzekļu kontu slēgšanu; uzskata to par vēl lielāku vārda brīvības ierobežošanu un līdzekli pilsoniskās sabiedrības apspiešanai;

12. pieņem zināšanai Turcijas nodomu uzsākt jaunu posmu attiecībās ar ES, tās apņēmību īstenot reformas un pilnīgu atbalstu pievienošanās procesam, kā to 2021. gada 9. janvārī paziņoja Turcijas prezidents R. Erdogans un citas augstākās valdības amatpersonas; uzskata, ka ECT nolēmumu ievērošana un piemērošana būtu nozīmīgs solis, kas ar reāliem darbiem apstiprinātu šādu paziņojumu ticamību; atkārtoti norāda uz ES atvērtību jaunam sākumam; tomēr uzsver, ka labākas un ciešākas attiecības ir pilnībā atkarīgas no, cita starpā, reāliem uzlabojumiem attiecībā uz demokrātisko principu, tiesiskuma un pamattiesību ievērošanu Turcijā;

13. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos, ES īpašajam pārstāvim cilvēktiesību jautājumos, Eiropas Padomes Ministru komitejas prezidentvalstij Vācijai, kā arī Turcijas Republikas prezidentam, valdībai un parlamentam, un prasa šo rezolūciju iztulkot turku valodā.